

SCHNEIDER FERENC

A KOLOSKA KIRÁNDULÓKÖZPONT FÉL ÉVSZÁZADA

A koloska-völgyi Lóczy forrás és térsége kirándulóközpont, 1954 óta védett terület. A 14 hektáros térség első természetvédelmi őrért Ruzsa Istvánnak hívták - Gyuri volt a közismert neve -, és közvetlenül a Tihanyi Tájvédelmi Körzet személyi állományához tartozott. Ruzsa István kötelezően jegyezte a szolgálati naplót, amellel magánszorgalomtól vendégkönyvet is vezetett, így rögzítette folyamatosan a forgalmi adatokat is. Ebből megtudhatjuk, hogy 1960-ban csupán 4 000 fő, 1965-ben 19 000, 1970-ben 38 000, 1977-ben már a 100 000 főt is elérte az oda látogató turisták létszáma, és a továbbiakban ez a szám állandósult. A hatalmas, mintegy 100 méter hosszú, 25-30 méter magas mészkő sziklatömb tövében, ill. a Lóczy forráskút, földgát fölötti lekeskenyedő völgykatlanban, mintegy 0,6 ha terület állt rendelkezésre az oda látogatók számára, ezen a területen már nem lehetett egyszerre több látogatót fogadni.

A kicsiny területen, amely rendelkezésre állt, a zsúfoltság, zaj és láрма szinte elviselhetetlenné tette az ott tartózkodást, amellel az igen kezdetleges berendezési tárgyak sem tudták a jelentkező igényeket kielégíteni. Például a domb lábánál 5 db, földbe süllyesztett, kövekkel alátámasztott, kiselejtezett, tűzhely sütőlap - platni -, jelentette a főző és szalonnasütő helyet, amit Ruzsa Gyuri készített. A kényelmet néhány pad és erdei asztal képezte, a higiéniát egy egy-személyes, düledező fa WC. A megnövekedett forgalom mindenképpen szükségessé tette a terület bővítését, korszerűsítését.

Az 1977. évben készített fejlesztési terv szerint a Lóczy forráskút, ill. a tőle délre fekvő kis tó alatti völgyben területet kellett igénybe venni. A Balatoni Intéző Bizottság az akkori Jókai MGTSZ-től 9899 m² bokros, ingoványos, a Koloska patakka párhuzamos, enyhén lejtő területsávot vásárolt meg, 60 000 Ft értékben Balatonfüred számára. A Községi Tanács átadta a területet kezelésre a BEFAG-nak – Balatonfelvidéki Erdőgazdaság –, melytől a Balatonfüreden működő Erdőfelügyelőség közjóléti beruházásokra évente költségkeretet kapott, így kivitelezőként lépett elő a BIB által megvásárolt területre. A földdarabot 1981-ben a BEFAG Balatonfüredi Erdészete sajátjának telekkönyveztette. A fejlesztési terv alapján elkezdődhetett a bővítési munka. 2000 m² területen ki kellett irtani a cserjebokrokat, majd 940 m² földet kellett megmoozgatni: - bevágás, feltöltés, terepegyengetés, tereprendezés. A területen feltörő fakadó vizet szivárgó rendszerrel a patakba kellett vezetni. Az északi részen, a domb lábánál, 6 nagyméretű szalonnasütő készült, körülöttük rönkpadokkal, és a közelükben fél rönkökből robosztus - betonba ágyazottan - erdei rönkasztal pad-garnitúrák épültek meg. Ezzel elértük, hogy a hely egy időben, egyszerre akár 180-200 fő részére alkalmassá vált kulturált letelepedésre. Ugyancsak a BIB támogatásával, 50 000 Ft értékben WC-együttes, épült és esőbeálló is a völgy felső torkolatánál. A terület keleti domboldalán lévő fenyveserdőbe korszerűsített menedékház került, a menedékház megközelítésére 7-8 irányból gyalogösvény-hálózat készült. A menedékháztól rálátás kínálkozott a

zöld környezetből kivirító, hatalmas, fehér mészkő sziklatömb változatos felületű kontúrjára. Az egyre gyarapodó látogató tömeg „széthúzására” ezen a területen is lehetőség adódott a kialakított gyalogösvények mentén pihenők, padok elhelyezésével. További tervek is születtek, minden korosztályt kielégítő berendezési, felszerelési tárgyak beépítésére - pld. teke-, röplabda- és tollaslabda-pálya, óriás malom- és sakktabla, lengőteke, gyermekeknek csiga-függesztő, lengőhinta, billenőhinta, körhinta, mászóka, mókuserék, egyensúlyozó gerenda, homokozó, csúszda -, mindezek megvalósítása sajnos a szűkös pénzügyi

keret miatt elmaradt. (A tervezett, 613 390 Ft helyett csak 310 000 Ft-ot sikerült megszerezni, ami csak az előzőekben felsorolt létesítményekre volt elegendő.)

Az 1977. évi adatok szerint a 100 ezer látogató 60%-a felnőtt, 40%-a gyermek, 80%-a csak a forrásig, 20%-a tovább túrázott, 35%-a sziklára is felmászott. 50%-a süttött, 90%-uk vizet is fogyasztott. Még egy figyelemreméltó adat: az odalátogatók 50%-a szevezett csoport, 30% iskolás, 18 % külföldi volt, 45 % igényelt ismertetést. Összesen 150 gépkocsi, 45 motorkerékpár, 50 kerékpár jutott el a kiránduló központig, 99 100 fő gyalogosan érkezett. A Koloskaszikla tetejére régebben nem vezetett kiépített ösvény. Így nagyon sokan a szikla két oldalán, igen meredek, 48–50% -os lejtőn - négykézláb, fákba, cserjékbe, bokrokba, gyökerekbe, kövekbe kapaszkodva - közelítették meg a szikla tetejét.

A kialakított sok csapással megbontották az erdő amúgy is gyenge avar takaróját, a felső talajréteget, amit aztán az eső, a csapadék folyamatosan lemosott, tovább kopárosította a területet. Többszöri helyszíni bejárás után a sok akadályozó tényező kikerülésével - lépcsők beiktatásával - lett kijelölve és megépítve a mintegy 250 folyóméter hosszú, enyhén emelkedő gyalogösvény a szikla tetejére, amit a túrázók 98%-a igénybe is vett, de főképpen a virtust kedvelő fiatalok a jelenben is - sajnos a meredeken, toronyirányban - közelítik meg és továbbra is rongálják a talajfelszínt.

1983-ban a természetvédelmi ör nyugdíjba vonult, ezt követően a Természetvédelmi Hivatal már nem finanszírozta a védelmi szolgálatot. Sajnos az őrzés, kezelés és gondozás elmaradása a kirándulóközpont teljes pusztulásához vezetett. Az idők múlásával a berendezési tárgyak, létesítmények az értelmetlen vandalizmus áldozatául estek. A menedékházat, esőbeállót, WC-együttest, a tárolóhelyiség berendezéseit tönkre tették. Az építmények mintegy 150 m² cseréptetőzetét levették, összetörték, a tetőléceket, szarufákat, deszkákat, burkolatokat szétverték és mindent eltűzeltek. Már csak az építmények csupasz, megrongált, hiányos vázai maradtak meg. A vandál pusztítás nem kerülte el a be-

tonba ágyazott, terméskőből készült szalonnasütőket, a több mázsa súlyú farönkökből készült asztalokat, padokat, még a Lóczy-forráskút kövezetét is megbontották, megrongálták, de nem kímélték a lépcsőket, rönkpadokat sem, általában mindent eltűzeltek. A területet felverte a gyom, tüskés bozót, elhanyagolt és elvadult környezet alakult ki. A forráskút alatti kis tavacskába köveket, szemetet, faágakat dobáltak, a tó medrét felverte az évek alatt összefonódott gatzenger. Hatalmas mennyiségű szemét halmozódott fel és bűz ült meg az egész központot, ami szinte elviselhetlenné tette az ott tartózkodást. A csodálatos fekvésű adottságokkal rendelkező völgyet, sziklát évente felkereső emberek elképedve szemlélték a lepusztult, gondozatlanul, gazdátlanul hagyott, szeméttől roskadozó környezetet, és joggal nevezték a város szegényhelyének a valamikor nagy hírnévnek örvendő kirándulóközpontot.

A látogatók részéről sorozatosan érkeztek az elmarasztaló észrevételek. A város önkormányzata részéről is felmerült az igény, hogy a városi érdekeket is érintő ügyben történjen intézkedés az áldatlan állapotok felszámolására. Annak ellenére, hogy idegen tulajdonú területről volt szó, 11 év eltelte után, 1994 nyár végén sikerült ismét őrszemélyt beállítani a terület védelmére, karbantartására. Társadalmi összefogással és komoly anyagi segítség megszerzésével sikerült a szétrombolt építményeket ismét használható állapotba hozni. A kempingben folyó korszerűsítés miatt lebontották a régi pavilon-épületeket. Az onnan kapott deszka és bádogtető anyagából, a 100 000 Ft

munkadíjért rendelkezésre bocsátott két ácsmester segítségével ismét kijavításra, felújításra kerültek az építmények. Majd a felgyülemlett szemét eltakarítása következett. A terület ezután a PROBIO kezelésébe került, és a természetvédelmi őrt is a cég alkalmazta.

Eközben a szikla tetejére vezető gyalogösvény is feltöltődött a beépített lépcsőkkel együtt. A karók kitortek, a lépcsőfokokat megrongálták, a lejtőn ledobálták, ugyanúgy mint a szikla peremére épített védőkorlátot. Feltétlen szükségessé vált ezen létesítmények kijavítása, felújítása. Erre pályázat útján sikerült 510 000 Ft-ot szerezni, amiből felújításra, pótlásra kerültek a lépcsőfokok, a menedékházhoz vezető ösvények hálózatával, lépcsőzetével együtt. A legfontosabb: újból felépítették a szikla pereme előtt, 55 folyóméter hosszúságban az akácfa rudakra és a betonba ágyazott oszlopokra erősített védőkorlátot. Az út balesetveszélyes, de semmiféle figyelmeztetés, veszélyre utaló jelzés, tábla nem jelezte ezt a tényt. Ugyanakkor piros és zöld, háromszögű turista útjelzés irányít a sziklatetőre. Egykor a Lóczy forrás alatt kialakított kis tó vize az arácsi legelő állatainak itatását szolgálta. Hogy a kialakuló kirándulóhelyen ez megszűnjön, terv készült a Koloska Csárda alatti úgynevezett deledomb lábánál, a vízmeder közelében egy itatóvályú rendszer megépítésére. A terepesést kihasználva az itatókba a szükséges víz gravitációs úton, csőhálózaton keresztül jutott volna, majd ismét a mederbe terelődve. Időközben az állatállomány megszűnt, ezért ez a terv sem került megvalósításra. A Koloska Csárdával szemben, 1959-ben, az akkori Erdőbirtokossági Társaság írásos engedélyével a felhagyott régi földbánya kiképzett udvarában és annak közelében, 17 gépjármű számára parkolót alakítottunk ki. Felületüket lemurváztuk, azzal a céllal, hogy a járművel érkező kirándulók csak idáig jöhessenek, innen gyalogosan folytassák útjukat a Lóczy forráshoz. Ez az elgondolásunk nem vált be, mert nem lehetett megkövetelni, hogy a kirándulók apró gyerekekkel, sütés-főzéshez felpakolva, a nyári nagy melegben, nyílt terepen, másfél kilométert gyalogoljanak. Nem lehetett lezárni a kirándulóközponton keresztül vezető köz-földutat sem. Így akármilyen rossz szak voltak is az útviszonyok, a gépkocsival érkező vendégek megállás nélkül felmentek a forráshoz. A túrázók számára a völgy nyugati oldalán, a domb lábánál, a vízfolyás közelében másfél méter széles gyalogutat alakítottunk ki, így árnyas erdőben lehet közlekedni a csárda és kirándulóközpont között. Mivel a gyalogút a csárda udvarán át az asztalok között át ve-

zetett, ezért egy 5 méter nyílású kis gyalog-fahidat építettünk a patakon át. Amikor a tulajdonos birtokát bekerítette, ez a szolgalmi lehetőség megszűnt. A patak szélén kiképzett gyalogúton le lehet jutni Arács legszélső házáig, ezt a csárdát kikerülő gyalogutat kevesen ismerik és kevesen is használják.

1953-ban a Koloska-patak medrének két oldalát 500 nyárfa-suhággal ültettük be. Napjainkban már alig maradt belőlük 120 db. A nyárfák elterebélyesedtek, megöregedtek és a szél kidöntötte őket, semmiféle hasznót a méretes rönkfaanyag nem hozott.

A Koloska Csárda és Lóczy forráskút között mintegy félúton, a Péter-hegy északnyugati oldalán, a Robogó-völgy torkolata előtt, a hegy lábánál, bokrokkal benőtt és eltakart részen kiváló minőségű, igen hideg, eléggé bővizű forrás fakad. Szakács János erdésszel a területet megtisztítottuk, a tiszta vizű forrást befoglaltuk, majd kis pihenőt hoztunk létre. Mintegy 3 - 3,5 km távolságról kitermeltünk és a helyszínre szállítottunk vastagabb kőrisfa rúdanyagot, amiből 3 erdei garnitúra asztalt, támlás padokat, előkészítő asztalt, 2 szalonnasütőt, körülötte ülőpadokat és szeméttartót építettünk. A területet lemurváztuk és rúdanyaggal jelképesen bekerítettük, a két végén kaput képeztünk, így a lóitatást kizártuk. Sajnos a létesítményt vandál módon szétverték, a bútorokat eltűzelték. Napjainkra csak a forrásfogláló bentonyűrű és a felmenő út szélén, a nádasban felállított „Kispihenő” feliratú tábla maradt meg.

Írásom fél évszázad történéseit öleli fel, dióhéjban. Örömmre szolgál, hogy a Füredi Históriaiban jelenik meg, és az utókor elé tárulhatnak azok a törekvések, melyeket a szűkös lehetőségek mellett a csodálatos Koloska-völgy feltárása, megismertetése érdekében tettünk.

Kedves Olvasóink!

Ötven éve rendezték a háború utáni első Anna-bált. A Városi Helytörténeti Gyűjteményben megtalálhatók az Anna-bálok meghívói 1954-től napjainkig. Sajnos az 1989, 1990, 1991, 1992, és 1993. évi meghívók hiányoznak. Ezért tisztelettel kérjük, hogy aki rendelkezik ezek valamelyikével és szívesen felajánlaná gyűjteményünknek, juttassa el az Arany János u. 12. szám alá.